

CENTRALE COMMISSIE VOOR DE STATISTIEK

Jaarverslag 2004

24 maart 2005

CCS

CENTRALE COMMISSIE VOOR DE STATISTIEK

INHOUD	2
I INLEIDING	3
II HET PROGRAMMA VAN HET CBS	4
1. Realisatie reguliere werkprogramma 2004	4
2. Overige projecten 2004	4
3. Begroting en werkprogramma 2005 en verder	5
III DE BEDRIJFSVOERING VAN HET CBS	7
1. Externe audits	7
2. Bedrijfsvoering	7
3. Openingsbalans CBS 3 januari 2004	7
4. Jaarrekening CBS 2004	8
5. Jaarverslag CBS 2004	8
IV BESTUURLIJKE TAKEN	9
1. Bevorderen statistische informatievoorziening	9
2. Toezicht op het beperken administratieve lasten	10
3. Toezicht op het voorkomen van ongewenste mededinging	10
4. Toezicht op het beschikbaar stellen van microdata	11
5. Overige (advisering over invulling wettelijke regelingen)	11
V ORGANISATIE CCS EN PERSONALIA	12
1. Algemeen	12
2. Informatievoorziening	12
3. Procedures en kwaliteit	13
4. Personalialia	13

CCS

CENTRALE COMMISSIE VOOR DE STATISTIEK

I INLEIDING

Sinds 3 januari 2004 is het CBS een zelfstandig bestuursorgaan. De wet op het Centraal bureau voor de statistiek (2003, Staatsblad 516) waarin dit is geregeld, heeft voor de CCS verschillende vergaande consequenties. Ze komen erop neer dat de CCS vanaf die datum medeverantwoordelijkheid draagt voor de bedrijfsvoering van het CBS. Dat komt tot uitdrukking in het feit dat de directeur-generaal de begroting en de jaarrekening van het CBS vaststelt 'in overeenstemming met de CCS' en dat de CCS het jaarverslag van het CBS moet goedkeuren. Dit naast de traditionele taak van het vaststellen van het jaaren meerjarenprogramma.

Als zelfstandig bestuursorgaan stelt de CCS onafhankelijk het programma van het CBS vast. De directeur-generaal van het CBS is daarbij adviseur en voert met zijn organisatie het programma uit. De CCS neemt bij haar beoordeling van de voorstellen voor het programma de relevantie van de statistische informatie voor praktijk, beleid en wetenschap tot haar leidraad. Daarnaast is samenhang tussen de verschillende statistieken een aanvullend criterium. Dit betreft de bijdrage die een statistiek levert aan de geïntegreerde beschrijving van de economische of sociale werkelijkheid. Statistische informatie die daar geen of een geringe bijdrage aan levert, en dus ook minder relevant is, zal bij een beperkt budget niet in het programma worden opgenomen. De CCS baseert zich bij haar keuze op de onderbouwing door de directeur-generaal van het CBS van de door hem gedane voorstellen. Daarbij stelt zij vast welke adviezen de directeur-generaal bij zijn overleg over het concept-programma heeft gekregen, en weegt zij deze af.

Het budget van het CBS wordt vastgesteld door de Tweede Kamer. De keuzen moeten binnen dit budget worden gemaakt. Een ander uitgangspunt is dat een aanzienlijk deel van de statistische informatievoorziening door het CBS een verplicht karakter heeft. Deze verplichtingen kunnen zowel voortvloeien uit nationale wetgeving als uit EU-verordeningen. De CCS kan deze niet schrappen, ook niet als ze niet binnen de door haar gehanteerde criteria passen.

De beoordeling van de bedrijfsvoering van het CBS baseert de Commissie op de managementinformatie van het CBS. Deze dient relevant, consistent en transparant te zijn. Uitgaande van de strategie van het CBS, zoals neergelegd in de strategienota 'Statistieken die tellen' (2001) en het meerjarenprogramma 2004-2008, zijn meetbare doelstellingen, sturingsvariabelen, geformuleerd op verschillende strategische terreinen, zoals programma, bedrijfsvoering, personeel, klanten e.d. Per jaar worden daarbij streefwaarden vastgesteld. De CCS controleert het realiseren daarvan. Daarbij dient de directeur-generaal op een doelmatige en doeltreffende wijze met de beschikbare middelen om te gaan, waardoor binnen het gegeven budget een optimale statistiekproductie kan worden gerealiseerd.

De taken van de CCS komen samen in de beoordeling van het werkprogramma en de begroting (samen het Jaarplan) en het jaarverslag en de jaarrekening. Hierin worden middelen en programma, zoals hierboven beschreven, gemotiveerd op elkaar afgestemd. De middelen zijn te onderscheiden in het budget als onderdeel van de begroting van het ministerie van Economische Zaken, de organisatie, de medewerkers, de ICT-voorzieningen e.d. Tussentijds kan worden bijgestuurd op basis van de 4-maandelijke managementinformatie en de halfjaargegevens ten behoeve van de minister van EZ. Ten minste eens in de vijf jaar wordt een strategisch meerjarenprogramma opgesteld.

In dit jaarverslag komt de uitvoering van alle taken van de CCS over 2004 aan de orde. Het verslag volgt de regels zoals die in de wet ten aanzien van het jaarverslag zijn opgenomen.

De CCS dankt de directeur-generaal van de statistiek en zijn medewerkers voor hun inzet in het afgelopen jaar en voor de manier waarop zij werd voorzien van informatie en ondersteuning.

Dr. P. Korteweg, voorzitter

Drs. P. Spannenburg, secretaris

CCS

CENTRALE COMMISSIE VOOR DE STATISTIEK

II HET PROGRAMMA VAN HET CBS

1. Realisatie reguliere werkprogramma 2004

Op 12 december 2003 heeft de CCS het werkprogramma voor het CBS voor 2004 vastgesteld (CBS jaarplan 2004). Dit is de eerste jaarschijf van het Meerjarenprogramma (MJP) 2004-2008. Het MJP bevat voornemens voor het beperken van bestaande statistische informatie om met de vrijkomende capaciteit meer actuele en relevante statistische projecten te kunnen uitvoeren. De keuze voor de beperking en de uitbreiding is gebaseerd op de relevantie en samenhang van de desbetreffende onderwerpen. Dit proces van het inwisselen van bestaande statistieken voor meer relevante staat bekend als 'herprioritering'.

In 2004 is het beëindigen van een deel van de lopende statistiekproductie gerealiseerd, zoals in het CBS jaarplan 2004 is opgenomen. Zevenentwintig statistische projecten zijn gestopt of beperkt. Evenzo is een bescheiden begin gemaakt met het realiseren van de vernieuwende speerpunten in het meerjarenprogramma volgens het jaarplan. Deze speerpunten voor 2004 zijn:

- Sociale dynamiek,
- Professionalisering microdata-infrastructuur,
- Gezondheid, welzijn en zorg,
- Geïntegreerde informatievoorziening over vergrijzing,
- Ruimte, wonen en mobiliteit.

Aan deze nieuwe projecten zijn zes vte toegewezen. Dit begin moest bescheiden zijn, omdat de besparing door het schrappen van statistieken pas na enige tijd ruimte geeft voor vernieuwing. Daarvoor zijn twee oorzaken. De herprioritering gaat gepaard met verandering van methodiek, waardoor een aanzienlijk deel van de vrijvallende capaciteit niet beschikt over de kwalificaties die nodig zijn voor de nieuwe projecten, en dus moet afvloeien. Belangrijker is dat de wachtgeldlast voor de niet meer inzetbare medewerkers totdat zij uitstromen naar ander werk of (pré)pensioen, niet inpasbaar is in de begroting van het CBS zodat er vooralsnog geen financiële ruimte voor het aantrekken van nieuwe, anders gekwalificeerde medewerkers is.

De CCS is blij dat een begin is gemaakt. De Commissie is van mening dat alles in het werk moet worden gesteld om de komende jaren op grotere schaal de voorgenomen vernieuwingen in het programma te realiseren.

De in 2003 en 2004 opgelegde taakstellingen door het kabinet Balkenende II hoeven na overleg met het Ministerie van EZ in 2004 en 2005 nog niet geëffectueerd te worden. Daardoor was de voorgenomen opheffing van niet-wettelijk verplichte statistieken op het terrein van de Leefsituatie, het Milieu en de Cultuur om de taakstelling te realiseren, nog niet aan de orde. Het ministerie heeft de invulling van de taakstellingen voor 2004 en 2005 voor zijn rekening genomen.

Daarmee kon de eerste jaarschijf van het meerjarenprogramma 2004-2008 vrijwel conform het werkprogramma door het CBS worden uitgevoerd.

2. Overige projecten 2004

Europese verplichtingen

Pas in de loop van het jaar is de financiering van de nieuwe statistische verplichtingen op basis van Europese regelgeving rond gekomen. Dit ondanks het feit dat de nieuwe Wet het CBS aanwijst als de instantie die op nationaal niveau belast is met de productie van communautaire statistieken. Hiermee is volgens de Memorie van Toelichting op de CBS-wet mede vastgelegd dat aan het CBS de daarvoor benodigde middelen zullen moeten worden toegewezen. Niettemin trad de bovengenoemde vertraging op, waardoor de voorgenomen uitvoering van het programma niet gerealiseerd kon worden. Over de overheveling van een deel van de middelen naar 2005 is overeenstemming bereikt met EZ.

CCS

CENTRALE COMMISSIE VOOR DE STATISTIEK

De CCS meent dat de financiële compensatie voor nieuwe verplichte EU-taken sneller moet worden gerealiseerd, zodat geen achterstanden in de uitvoering van het programma ontstaan.

Ontwikkelingsprojecten

Een zwak punt van het CBS is het plannen en realiseren van ontwikkelingsprojecten. Dit bleek uit het in 2003 door de CCS aan KPMG opgedragen onderzoek naar aanleiding van de fout in het Consumenten prijsindexcijfer. De conclusie werd bevestigd na een door de directeur-generaal geëntameerd nader intern onderzoek naar aanleiding daarvan en een audit door de Galangroep op verzoek van de directeur-generaal als vervolg daarop met betrekking tot de inrichting van de ICT-functie.

Geconstateerd werd aan de ene kant dat de voorstellen voor ontwikkelingsprojecten vanuit de statistische divisies onvoldoende concreet en onderbouwd zijn. Aan de andere kant is de ontwikkelcapaciteit op het gebied van ICT vooral kwalitatief onvoldoende. De CCS ondersteunt de maatregelen die de directeur-generaal heeft genomen ter verbetering van de situatie. Die betreffen o.a. de consequente invoering van de ontwikkelmethodiek PRINCE II met als basis een welomschreven businesscase, en de voornemens voor de upgradering en reorganisatie van de ICT- en methodologiedivisie.

In de ontwikkeling van nieuwe en de vernieuwing van bestaande projecten is daarmee achterstand ontstaan. Door de nieuwe gestructureerde aanpak van de ontwikkelprojecten moet deze achterstand in de komende jaren ingelopen worden. Dan kan ook beter worden beoordeeld of de voorgedragen projecten bijdragen aan de realisatie van de voornemens van het CBS en is een betere planning en daarmee monitoring van de resultaten mogelijk.

Reorganisatie

Het CBS zal in de nabije toekomst aanzienlijke veranderingen ondergaan. Op de eerste plaats zijn dat de veranderingen op basis van de strategienota uit 2001 "Statistiek die tellen" en het vigerende meerjarenprogramma. Daarbij komen nog de eisen die de CBS-wet stelt ten aanzien van het maximale gebruik van bestaande registraties, de afspraken met EZ over de toekomstbegroting en de taakstellingen uit 2003 en 2004. De veranderingen komen er op neer dat het CBS op basis van een state-of-the-art ICT voorziening maximaal gebruik maakt van al bestaande (digitale) informatie. Rechtstreekse benadering van respondenten (personen en bedrijven) wordt zo veel mogelijk beperkt, gestandaardiseerd en gedigitaliseerd. Dit moet leiden tot actuele, geïntegreerde output die ook op digitale wijze (Statline) voor iedereen beschikbaar komt. Dit gebeurt met minder, maar hoger opgeleide medewerkers. Een voorbeeld hiervan geeft de invoering van de Wet Administratieve Lastenverlichting en Vereenvoudiging In Sociale wetgeving (WALVIS). Daarmee wordt o.a. de rechtstreekse benadering van bedrijven overbodig en gaat het CBS gebruik maken van bestanden bij de UWV en de Belastingdienst.

Deze veranderingen zijn dus cruciaal om de doelstellingen van efficiency en vernieuwing te bereiken. Op grond van deze voornemens zal het CBS fors inkrimpen met netto 450 vte tot en met 2012. Het CBS heeft een eerste reorganisatie doorgevoerd. Deze geeft invulling aan de tranche 2004-2005 van de aldus gegenereerde veranderingen. In 2004 en 2005 dienen 175 vte het CBS te verlaten. In 2004 is netto 122 vte uitgestroomd. Een deel van hen maakt daarbij gebruik van de zgn. "Remkesregeling", een aangevulde FPU-regeling. In totaal stromen in 2004 en 2005 149 medewerkers via deze regeling uit.

3. Begroting en werkprogramma 2005 en verder

Begroting en werkprogramma 2005

Het budget van het CBS voor een jaar ligt vast in de met EZ overeengekomen meerjarenbegroting. Een jaarschijf daarvan maakt deel uit van hoofdstuk 9 van de jaarlijkse begroting van het ministerie van EZ. Dit hoofdstuk is door de CCS vastgesteld en door de minister van EZ goedgekeurd.

De toedeling van de middelen voor een jaar wordt in overleg met de CCS vastgelegd in het werkprogramma (jaarplan). De Commissie is in drie opeenvolgende vergaderingen betrokken bij de opstelling van het jaarplan 2005. De invulling van de hoofdlijnen in de junivergadering is gevolgd door nadere invullingen in de september- en decembervergaderingen.

Ook in 2005 kan nog slechts beperkte aandacht aan de nieuwe speerpunten in het MJP worden besteed. Vanwege de hoge sociale kosten. Daarnaast blijft de problematiek die in 2004 een rol speelde, zoals

CCS

CENTRALE COMMISSIE VOOR DE STATISTIEK

reorganisaties, nog niet adequate ICT- en methodologie en projectaansturing en de doorwerking van de verlate start van de Europese projecten.

In haar vergadering van 17 december heeft de CCS het werkprogramma 2005 (jaarplan) van het CBS vastgesteld.

Taakstellingen en middelen na 2005

In 2004 zijn alternatieven voor de realisatie van de taakstellingen vanaf 2006 uitgewerkt. Het eerste is het toepassen van shared serviceconstructies in samenwerking met de departementen. Hierover voeren het CBS en EZ overleg met de meest betrokken departementen. Dit project moet een rijksbrede besparing van € 1 miljoen opleveren. Het tweede is het opstarten van een project Statistiek en onderzoek binnen de context van het Professioneel Inkopen en Aanbesteden (PIA) onder leiding van de plv. secretaris-generaal van het ministerie van VWS. De taakstelling voor dit project is € 6,5 miljoen. Samen dienen zij de taakstelling Balkenende II voor het CBS te dekken.

Beide projecten zullen medio 2005 moeten worden afgerond. Op basis daarvan wordt bezien wat er rest aan nog niet ingevulde taakstelling voor het CBS. Voor zover die niet wordt gedekt, zal het oorspronkelijke voornemen om een aantal statistieken te schrappen per 2006 moeten worden uitgevoerd.

Voor 2005 heeft het ministerie van EZ een garantie van € 4,5 M afgegeven ten behoeve van de sociale kosten, die niet inpasbaar zijn in de exploitatie over 2005 van het CBS.

CCS

CENTRALE COMMISSIE VOOR DE STATISTIEK

III DE BEDRIJFSVOERING VAN HET CBS

1. Externe audits

Met de invoering van de ZBO-status is de positie en taak van de bedrijfsvoeringsorganisatie van het CBS nog belangrijker geworden. Omdat twijfel bestond aan het performanceniveau van dit organisatie-onderdeel, is in opdracht van de directeur-generaal, onder auspiciën van de CCS, door KPMG accountants N.V. een onderzoek ingesteld naar de bedrijfsvoering binnen het CBS. Uit de audit vloeiden een aantal aanbevelingen voort voor de verbetering van de bedrijfsvoeringsprocessen en de inrichting van de organisatie. Mede op basis daarvan heeft de directeur-generaal besloten een reorganisatie van zowel de stafdirectie Personeel en organisatie als de stafdirectie Bedrijfsvoering door te voeren. Deze reorganisaties zijn in 2004 voorbereid en zullen in 2005 worden uitgevoerd.

De Galangroep heeft in opdracht van de directeur-generaal een 'foto' gepresenteerd van het mogelijke aanzien van het CBS in 2008, rekening houdend met de veranderingen die moeten worden doorgevoerd. Op basis daarvan is het management van het CBS begonnen met het ontwikkelen van voorstellen voor de herinrichting van de organisatie en de procedures.

2. Bedrijfsvoering

De bedrijfsvoering van het CBS is een bron van zorg. Zoals uit de bovengenoemde KPMG-audit blijkt, voldoen de bedrijfsvoeringsprocessen en de organisatie niet aan de vereisten voor een ZBO. De voorgestelde reorganisatie en de implementatie van de aanbevelingen van KPMG moeten op termijn leiden tot adequate ondersteuning. Daarbij is voor de korte termijn een onderhoudsplan opgesteld waarin de implementatie van de aanbevelingen is belegd. De CCS laat zich regelmatig informeren over de voortgang van de uitvoering van het Onderhoudsplan financieel beheer. In het onderhoudsplan zijn ook de opmerkingen van de auditdienst van EZ, de Algemene Rekenkamer, KPMG en interne bevindingen opgenomen. Na enige aanloopproblemen is de uitvoering van dit plan voor 2004 op vier onderdelen na gerealiseerd. Deze voortgang kan als voldoende worden beschouwd. Begin 2005 zal de rest van de punten gerealiseerd worden als onderdeel van het Onderhoudsplan 2005 naar aanleiding van de managementletter van de accountant.

Met ingang van 2004 laat de CCS zich vanwege de uitoefening van haar toezichtsfunctie ieder jaar op de hoogte houden van het beheer- en controlsysteem van het CBS in haar vergadering van september. In 2004 werd een toelichting gegeven door de concerncontroller van het CBS.

In het begrotingshoofdstuk 9 van het ministerie van EZ zijn de Sturingsvariabelen van het CBS met streefwaarden voor 2004 opgenomen. Het jaarverslag van het CBS geeft het overzicht van de bereikte resultaten. De sturingsvariabelen of prestatie-indicatoren dienen inzicht te geven in de voortgang en de realisatie van de kernvoornemens van het CBS op verschillende terreinen. De meeste streefwaarden zijn gehaald. Van een aantal prestatie-indicatoren zijn de streefwaarden niet gehaald. Eén daarvan, het overnemen van persberichten in landelijke dagbladen, is deels niet-beïnvloedbaar door het CBS. De realisatie van twee streefwaarden die betrekking hebben op tijdigheid van de output en afwijking van voorlopige t.o.v. definitieve cijfers, acht de CCS van belang voor de klanten van het CBS. Zij beveelt aan veel aandacht te besteden aan de klantrelaties van het CBS.

Overigens meent de CCS dat de keuze van sturingsvariabelen nog kan worden verbeterd, waardoor het inzicht in de bedrijfsprocessen van het CBS wordt vergroot. Daarbij houdt zij er wel rekening mee dat 2004 het eerste jaar was, waarin hiermee ervaring is opgedaan. Zij verwacht dan ook voorstellen voor optimalisering van de sturingsvariabelen.

3. Openingsbalans CBS per 3 januari 2004

In de loop van het jaar kon de openingsbalans per 3 januari 2004 niet worden vastgesteld. De externe accountant kon geen goedkeurende verklaring afgeven, omdat over de omvang van de toekomstige sociale kosten als gevolg van de ingrepen in de CBS-organisatie geen duidelijkheid bestond. Gedurende het jaar is veelvuldig overlegd tussen EZ en het CBS, waarna aan het eind van het jaar een, mede door

CCS

CENTRALE COMMISSIE VOOR DE STATISTIEK

de accountant aanvaarde, opstelling van de kosten werd bereikt. Daarmee kon de accountant een goedkeurende verklaring afgeven.

In haar vergadering van 17 december stelde de CCS de openingsbalans vast onder voorbehoud. Het voorbehoud betrof het verkrijgen van een garantie van het ministerie van EZ voor de tekorten als gevolg van de netto sociale kosten over 2005 die de draagkracht van het CBS te boven gaan, het erkennen van de medeverantwoordelijkheid door EZ voor de oplossing van de bestaande problematiek en afspraken over een procedure om tot oplossing van de resterende problematiek in de toekomst te komen. Na overleg met de minister van Economisch Zaken in januari 2005 werd volledig aan het voorbehoud van de CCS voldaan en werd de openingsbalans van het CBS definitief vastgesteld.

In februari 2005 bleek dat het ministerie van Financiën nog een wijziging in de opgestelde openingsbalans wenste. Deze heeft geen inhoudelijke consequenties. In haar vergadering van maart 2005 stelde de CCS de gewijzigde openingsbalans vast.

Het is duidelijk dat het CBS vooralsnog geconfronteerd zal blijven met omvangrijke sociale kosten als gevolg van de uitvoering van de voornemens en de taakstellingen, waardoor honderden medewerkers zullen moeten afvloeien. Dit vertaalt zich naar de huidige inzichten in een tekort van ongeveer € 8 miljoen per jaar in de eerstkomende jaren. Indien dekking niet op andere wijze wordt verkregen, bijvoorbeeld in de vorm van een garantie voor de tekorten, dan zal de CCS over moeten gaan tot ingrepen in de statistiekproductie van het CBS. Deze zouden, vanwege het wachtgeld-effect, in eerste instantie in totaal € 30 miljoen moeten opbrengen. Dat is bijna eenderde deel van de totale omvang van de statistieken.

Daarom wordt op grond van bovengenoemde afspraak tussen de minister van EZ, de CCS en de directeur-generaal van het CBS in het begin van 2005 een aangepast meerjarenprogramma opgesteld voor de periode vanaf 2006. Daarin wordt op een samenhangende manier ingegaan op de totale problematiek die op het CBS afkomt.

4. Jaarrekening CBS 2004

De CCS heeft als streven geformuleerd dat de eerste jaarrekening van het CBS als ZBO ten minste op nul uit zou komen. De jaarrekening van het CBS over 2004 geeft echter een negatief resultaat van de bedrijfsuitoefening. Dit is geheel toe te schrijven aan het treffen van een voorziening voor toekomstige sociale kosten die niet anderszins zijn afgedekt. Vóór het treffen van de voorziening was het resultaat licht positief. Voorzien was al dat de sociale kosten als gevolg van de reorganisaties een zware hypotheek op het resultaat zouden leggen. Daardoor kon het CBS uiteindelijk niet voldoen aan het door de CCS geformuleerde streven.

De realisatie van de Sturingsvariabelen is al in paragraaf 2 van dit hoofdstuk besproken.

De CCS heeft in haar vergadering van 24 maart 2005 ingestemd met de Jaarrekening van het CBS over 2004. Haar mededeling daarover is opgenomen in het Jaarverslag 2004 van het CBS.

5. Jaarverslag CBS 2004

De CCS heeft in haar vergadering van 24 maart 2005 het Jaarverslag van het CBS over 2004 goedgekeurd.

CCS

CENTRALE COMMISSIE VOOR DE STATISTIEK

IV BESTUURLIJKE TAKEN

1. Bevorderen statistische informatievoorziening

De CCS heeft tot taak: "Het bevorderen van een statistische informatievoorziening van overheidswege die voorziet in de behoeften van praktijk, beleid en wetenschap" en "Het bevorderen van de nauwkeurigheid en de volledigheid van de van overheidswege openbaar te maken statistieken." (CBS wet artikel 25 onder a. en b.). De invulling van deze taak moet mede mogelijk gemaakt worden door artikel 27 van de wet waarin 'onze ministers' worden verplicht de CCS te horen, voorafgaand aan de instelling van nieuw of gewijzigd onderzoek.

In 2003 heeft de CCS een brief naar alle relevante departementen gestuurd om de aandacht te vestigen op dit laatste artikel. Daarop heeft zij vrijwel geen reactie gekregen. Daarnaast heeft de voorzitter van de CCS met de directeur-generaal een bezoek gebracht aan het SG-beraad. Ook daar is de positie van het CBS en de CCS toegelicht. Daarbij is gewezen op de positie van het CBS als shared service-instituut op het gebied van statistiek voor de gehele rijksoverheid en de voordelen die het centraal uitvoeren van statistisch onderzoek kan opleveren.

Ook in 2004 heeft geen enkel departement een nieuw of gewijzigd onderzoek gemeld. De CCS heeft niet kunnen nagaan of dit het gevolg is van het feit dat departementen geen nieuw of gewijzigd onderzoek hebben uitgevoerd, of dat sprake is van het niet-aanmelden van relevante projecten. Artikel 27 van de wet lijkt, ook na de aandacht die de CCS daarvoor vroeg in 2003, niet te leven bij de departementen. Dit levert een risico op voor de efficiënte en effectieve realisatie van de statistische informatievoorziening van rijkswege. De CCS zal daarom ieder jaar de departementen herinneren aan deze wettelijke verplichting.

In het kader van het zoeken naar alternatieven voor het schrappen van statistieken bij het CBS wordt nu de shared-servicegedachte uitgewerkt naast een project Professioneel Inkopen en Aanbesteden van statistiek en onderzoek. Dit kan in principe bijdragen aan de aandacht vanuit de departementen voor het centraal beleggen van statistiek bij het CBS en daarmee direct en indirect aan de verbetering van de relevantie, nauwkeurigheid en volledigheid van de statistische informatievoorziening van rijkswege.

De relevantie, volledigheid en nauwkeurigheid van de statistische informatievoorziening wordt ook op andere wijze door de CCS bevorderd. Op de eerste plaats door het statistisch programma van het CBS zo relevant mogelijk in te richten en toe te zien op een kwalitatief goede uitvoering van het programma.. Op de tweede plaats door het CBS zelf samenwerking te laten zoeken met departementen en andere (rijks)overheidsinstellingen. Daardoor kan de samenhang, de bruikbaarheid en de efficiency van de verzamelde informatie worden bevorderd en aansluiting gezocht worden met bij het CBS beschikbare informatie. Ten slotte door het bureau aan te spreken op zijn aspiraties als 'Bureau of Standards', een van de kernpunten uit zijn strategienota.

Hiervoor onderhoudt de directeur-generaal van het CBS op diverse manieren contact met gebruikers. Zo heeft hij regelmatig overleg met de secretarissen-generaal van de verschillende departementen. Met de inwerkingtreding van de nieuwe wet is op instigatie van de CCS de adviesstructuur rond het CBS en de CCS aangepast. De bestaande 22 commissies van advies zijn opgeheven. Daarvoor in de plaats zijn zes bredere thematische adviesraden voor de directeuren van het CBS opgericht. Hierin zijn praktijk, beleid en wetenschap vertegenwoordigd op relatief hoog niveau. Zij adviseren over het statistisch programma op hun terrein en over de externe ontwikkelingen die daarop van invloed kunnen zijn. De voorzitters ervan vormen samen met de directeuren van de vier planbureaus een overlegorgaan voor de directeur-generaal. Hierin wordt het brede CBS-beleid en zijn context besproken. Deze raad kan ook gezien worden als gedeeltelijke invulling van de gebruikersraad die in de Memorie van Toelichting bij de wet is genoemd. De CCS krijgt afschrift van de overlegverslagen van de raad. Zij kan ook zelf advies vragen.

CCS

CENTRALE COMMISSIE VOOR DE STATISTIEK

De CCS zal de besprekingen in de raad laten meewegen in haar beoordeling van het concept programma.

2. Toezicht op het beperken van administratieve lasten

De administratieve lasten die het CBS veroorzaakt, zijn met ongeveer 60% gedaald in de periode 1994 tot en met 2002. De CCS hecht sterk aan het blijvend beperken van de lastendruk. Dit is in overeenstemming met de visie van het kabinet Balkenende II. Als doelstelling van het CBS op dit terrein is in het Jaarplan 2004 en de EZ-begroting 2004 opgenomen een verdere vermindering in 2007 van 15%. Voor het jaar 2004 is geen specifieke subdoelstelling opgenomen.

Een CBS-commissie administratieve lasten heeft mogelijkheden aangegeven voor een reductie met 26% ten opzichte van 2002 in de periode tot en met 2006. Concreet hebben de voorgestelde maatregelen betrekking op de internationale handel in goederen (omvat 48% van de CBS lastendruk), de jaar- en korte termijnstatistieken over productiestructuur en omzet (27%), de arbeidsmarktstatistieken (9%) en overige statistieken (16%). Voor iedere groep is een voorlopig reductiepotentieel vastgesteld.

Door de recente aanpassing van de waarnemingsdrempel bij de statistiek van de internationale handel in goederen in de EU-verordening ter zake en nog enkele verbeteringen in de waarneming bij andere statistieken is in 2003 reeds een vermindering van 11% tot stand gekomen. Daarmee is al een aanzienlijk deel van de doelstelling tot en met 2007 gerealiseerd. Dit blijkt uit de realisatie in 2004 van de sturingsvariabele ter zake.

De staatssecretaris van EZ heeft in een brief aan de voorzitter van de Tweede Kamer van 20 september 2004 gewezen op de positieve *track record* van het CBS ten aanzien van de administratieve lastenvermindering. Dit geeft haar vertrouwen in het resultaat van de inspanningen van het CBS in de toekomst.

Om het verloop van de door het CBS veroorzaakte administratieve lastendruk eerder in beeld te krijgen, dient als onderdeel van het jaarplan een overzicht van de met de uitvoering van het jaarplan gepaard gaande wijziging in de lastendruk te worden opgenomen.

De CCS zal erop toezien dat het CBS alles in het werk blijft stellen het gestelde doel te bereiken en verdergaande lastendrukvermindering te realiseren.

3. Toezicht op het voorkómen van ongewenste mededinging

Begin 2004 werd een klacht van een softwarebedrijf over oneerlijke mededinging door het CBS ter behandeling voorgelegd aan de directeur-generaal van de statistiek. Na advies van een door de DG ingestelde externe commissie werd de klacht door hem grotendeels afgewezen.

Klager heeft zich daarna gewend tot de Nederlandse Mededingingsautoriteit. Deze heeft bij brief van 18 november jl. de klacht afgewezen. Intussen heeft de klager bezwaar aangetekend tegen de uitspraak van de directeur-generaal van de NMa.

De klacht heeft duidelijk gemaakt dat het CBS zijn positie ten aanzien van het in de markt zetten van software, en meer in het algemeen het werken voor derden, zou moeten verduidelijken. Het ligt in de bedoeling dat het CBS, een beleidslijn formuleert hoe om te gaan met marktgerelateerde activiteiten. Die beleidslijn zal worden voorgelegd aan de CCS.

Deze kan aansluiten bij de beleidsnota Werk-voor-derden die in december ter informatie aan de CCS werd aangeboden. Hierin worden criteria voor de uitvoering van werk voor derden en de procedure om die criteria te toetsen, uiteengezet.

De CCS heeft zich in haar vergaderingen op de hoogte laten houden van de voortgang van de afhandeling van de klacht en van het advies van de commissie. Zij verwacht in het voorjaar van 2005 van

CCS

CENTRALE COMMISSIE VOOR DE STATISTIEK

de directeur-generaal een beleidslijn marktgerelateerde activiteiten te ontvangen, gebaseerd op de wettelijke mogelijkheden en rekening houdend met de uitspraak van de NMa.

4. Toezicht op het beschikbaar stellen van microdata

Volgens artikel 41 van de CBS-wet is de toegang tot microdata van het CBS beperkt tot bepaalde groepen instellingen: wetenschappelijke instituten, de planbureaus en statistische instellingen van de EU (-landen). Daarbij is er de mogelijkheid voor "onderzoeksafdelingen van ministeries en andere diensten, organisaties en instellingen, voor zover daartoe instemming van de CCS is verkregen", om ook toegang te verkrijgen.

Daarvoor dient een dergelijke instelling een verzoek in bij de directeur-generaal van het CBS. Als naar zijn mening de aanvrager daarvoor in de termen valt, leidt hij het verzoek door naar de CCS. De CCS heeft in 1997 criteria ontwikkeld waaraan de aanvrager in dat geval moet voldoen. Deze betreffen in het bijzonder de onafhankelijkheid van de aanvrager van administratieve instanties en het openbaar maken van de uitkomsten van het onderzoek waarvoor de microdata worden gebruikt. Daarnaast dienen er waarborgen voor de afdoende beveiliging van de data te zijn. Als daaraan wordt voldaan kan de CCS de DG machtigen microdata onder de gebruikelijke contractuele voorwaarden ter beschikking te stellen.

Bij besluit van de CCS van 10 oktober 2003 zijn de voorzitter en de secretaris gezamenlijk gemandateerd om de DG die machtiging te verlenen.

In 2004 is door de DG twaalf keer een machtiging gevraagd. Deze machtiging is ook steeds verleend. Zes machtigingen betroffen particuliere onderzoeksbureaus met opdrachten van de rijksoverheid, twee keer een onderzoeksafdeling van een rijksinspectie-orgaan, één keer een aan een universiteit gelieerde onderzoeksinstelling, één keer een buitenlandse universiteit en twee keer een onderzoeksafdeling van een departement.

In het kader van de ontwikkeling van het microdatabeleid van het CBS (een speerpunt uit het Meerjarenprogramma) is een nota opgesteld over een consistente en klantvriendelijke aanpak van de toegang tot microdata van het CBS. Er wordt meer nadruk gelegd op de toegankelijkheid via de éénloket-gedachte en ook door het verbeteren van de remote executionmogelijkheden. Daarbij wordt de vertrouwelijkheid van de gegevens en de bescherming daarvan benadrukt. Een ander belangrijk aspect is het verbeteren binnen het CBS van het overzicht over en het beheer van de contacten en de samenwerking met gebruikers. Een plan van aanpak voor de realisatie daarvan is nog in bewerking. De nota en het plan van aanpak zullen in de voorjaarsvergadering van 2005 door de CCS worden besproken.

In de CCS-vergadering van 17 december is gerapporteerd over de uitvoering van het mandaat door de voorzitter en de secretaris. De CCS heeft de directeur-generaal aanbevolen de beschikbaarheid van microdata te blijven verbeteren, zowel in de vorm van verbeterde toegangsmogelijkheden als in de vorm van meer en recentere bestanden, binnen de mogelijkheden die de bescherming van de privacy van personen en instellingen biedt.

5. Overige (advisering over invulling wettelijke regelingen)

Op 25 mei 2004 adviseerde de Commissie de minister van EZ over de herziening van de CBS-wet 2003 en de Statistiekwet 1950 naar aanleiding van bepalingen in een verordening van de Europese Unie. Het betrof een vereenvoudiging voor de ondernemingen die gegevens moeten verschaffen in het kader van de statistiek van de internationale handel. De Commissie adviseerde positief, vooral in verband met de vereenvoudiging voor de ondernemingen en de daarmee gepaard gaande vermindering van de administratieve lastendruk. De Commissie vroeg nog aandacht voor de mogelijkheid de vergaande mate van detaillering van de uitvraag in de toekomst te beperken.

CCS

CENTRALE COMMISSIE VOOR DE STATISTIEK

V ORGANISATIE CCS EN PERSONALIA

1. Algemeen

Met de inwerkingtreding van de nieuwe wet is het aantal onderwerpen in de plenaire vergaderingen toegenomen en daarmee het aantal en de verscheidenheid van de stukken die de leden daarvoor ontvingen.

Op de eerste plaats kwamen de stukken die betrekking hebben op 2003 aan de orde: Jaarrekening CBS 2003, Jaarverslag CBS 2003 en Jaarverslag CCS 2003. De eerste twee werden ter bespreking aangeboden; de Commissie was nog niet bevoegd tot oordelen over deze stukken, omdat zij de situatie voor de invoering van de zelfstandigheid van het CBS betreffen.

Belangrijk onderwerp waren de opeenvolgende taakstellingen door het kabinet opgelegd aan het CBS, en de gevolgen daarvan. Daarnaast is uitvoerig aandacht besteed aan de opstelling van de Openingsbalans en de problemen daarbij. Onderwerpen die daarnaast aan de orde kwamen zijn:

- Begrotingen CBS 2004 en 2005;
- Voortgang 2004 (2x) en Halfjaarrapportage voor EZ;
- Onderhoudsplan financieel beheer;
- Audit KPMG bedrijfsvoering (2x);
- Jaarplan 2005 (3x);
- Onderzoek naar de toekomstige organisatie door De Galan;
- Toezichtsstructuur;
- Adviesstructuur (2x);
- Plan van Aanpak KPMG CPI rapport;
- ICT strategie;
- CCS bestuurlijke taken;
- Sturingsvariabele klanttevredenheid;
- Opzet Jaarverslagen 2004;

Buiten de vergaderingen om werd nog een advies opgesteld aan de minister van EZ over de herziening van de CBS-wet 2003 en de Statistiekwet 1950 naar aanleiding van bepalingen in een verordening van de Europese Unie.

De CCS heeft een subcommissie, de Kleine Commissie, die taken heeft op het gebied van de bedrijfsvoering en de benoemingen. Stukken als begroting, openingsbalans, jaarrekening e.d. worden eerst door de directeur-generaal met de Kleine Commissie besproken en eventueel aangepast, alvorens voor de plenaire vergadering te worden geagendeerd.

De Commissie heeft in 2004 vier keer voltallig vergaderd en de Kleine Commissie drie keer. Daarnaast is er een aantal keren tussentijds informatie verspreid en instemming gevraagd. De voorzitter heeft nog diverse gesprekken gevoerd met de directeur-generaal en met vertegenwoordigers van het ministerie van EZ.

Op 22 december 2004 heeft de minister van EZ de schadeloosstelling voor de leden van de CCS vastgesteld. De gezamenlijke schadeloosstelling van de leden van de CCS over 2004 bedroeg € 91 200 inclusief onkostenvergoedingen en exclusief BTW. De schadeloosstellingen komen ten laste van het budget van het CBS.

2. Informatievoorziening

Ten behoeve van haar vergaderingen wordt door de voorzitter en secretaris van de CCS in overleg met de directeur-generaal van het CBS een agenda opgesteld. Voor een deel is de agenda gebaseerd op de jaaragenda van de CCS en de Kleine Commissie, waarin rekening is gehouden met de wettelijke data van aanlevering aan de CCS en door de CCS aan de minister. Tot de vaste stukken behoren ook informatie

CCS

CENTRALE COMMISSIE VOOR DE STATISTIEK

over het beheer- en controlsysteem, de 4-maands managementsrapportages van de directeur-generaal en de halfjaarrapportage ten behoeve van de minister van EZ. Daarnaast betreft het ad hoc onderwerpen, deels op verzoek van de CCS.

Ook worden naast de agenda en de stukken daarvoor rapporten en nota's ter informatie toegezonden die de achtergronden van ontwikkelingen belichten.

Buiten de vergaderingen om ontvangen de CCS leden nog enige keren per jaar korte schriftelijke mededelingen van de directeur-generaal over relevante inhoudelijke en organisatorische ontwikkelingen die niet in de vergaderingen aan de orde komen. De secretaris van de CCS zorgt voor de beantwoording van vragen en opmerkingen naar aanleiding daarvan.

3. Procedures en kwaliteit

Voorafgaand aan 2004 heeft de CCS zich voorbereid om de invoering van de nieuwe wet zo soepel mogelijk te laten verlopen. Daarvoor heeft zij haar werkwijze en taken opnieuw in ogenschouw genomen. De CCS heeft een nieuw reglement van orde opgesteld, een rooster van aftreden en een profiel van de commissie en haar leden. Bij brief van 14 januari 2004 heeft de minister van EZ het reglement van de Commissie goedgekeurd.

Op 16 januari 2004 zijn door de secretaris-generaal van het ministerie van EZ, de directeur-generaal van het CBS en de voorzitter van de CCS de Sturingsafspraken ondertekend. Daarin wordt op basis van de Wet, de Memorie van Toelichting daarbij en het externe sturingsmodel van het CBS de sturingsrelatie tussen de drie betrokken partijen vastgelegd.

4. Personalia

Per 1 januari 2004 heeft de minister van EZ twee nieuwe leden benoemd, namelijk mevrouw dr. P.C. Plooij – Van Gorsel en de heer dr. J.J. van Duijn. Zij vervullen twee van de drie vacatures die zijn ontstaan door het vertrek van de heren mr. R. Bekker, dr. F.H.J. Don en L.J. de Waal.

Per 1 januari 2005 zijn afgetreden de heren prof. dr. F. den Butter en mr. dr. J.J. Kamp. In de vervulling van de vacature van de heer Kamp is in maart 2005 voorzien door de benoeming van de heer J.M.A. van Huut RA.

De samenstelling van de CCS is:

Dr. P. Korteweg, voorzitter (voorzitter Kleine Commissie)
Prof. dr. F.A.G. den Butter (aftredend)
Mw. prof. dr. A. van Doorne-Huiskes
Dr. J.J. van Duijn (lid Kleine Commissie)
Dr. R. Gerritse
Drs. G.J. Hogeweg
J.M.A. van Huut RA
Dr. mr. J.J. Kamp (lid Kleine Commissie; aftredend)
Mr. J.N. van Lunteren, plv. voorzitter (lid Kleine Commissie)
Mw. dr. P.C. Plooij-Van Gorsel

Zie ook: www.cbs.nl/nl/organisatie/CCS.